

Sivistysvaliokunta

Asia: Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2026**Viite:** K 2/2026 vp

1. Yleistä

Sivistysala ry:n tavoitteena on, että Suomi on parhaiten koulutettujen ihmisten hyvinvoiva, avoin ja vetovoimainen maa, jossa osaamisella ja luovuudella tehdään parempaa maailmaa. Kiitämme mahdollisuudesta lausua sivistysvaliokunnalle yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksesta eduskunnalle. Sivista kiittää yhdenvertaisuusvaltuutettua katsauksesta yhdenvertaisuuden tilaan yhteiskunnan eri osa-alueilla. Sivista kiinnittää lausunnossaan huomiota kertomuksessa käsiteltyihin kasvatuksen ja koulutuksen teemoihin.

2. Tavoitteeksi sivistysalan henkilöstön kansainvälisten taustojen lisääminen

Kertomuksessa tuodaan esille ulkomaalaistaustaisten nuorten koulutuspolkujen eriytyminen suomalaistaustaisista etenkin toisella asteella. Sivista katsoo, että **ulkomaalaistaustaisten nuorten koulutuspolkujen kehittäminen hyötyisi alan henkilöstön kansainvälisten taustojen vahvistamisesta**. OECD:n tutkimusten mukaan henkilöstön moninaisuudella on monia myönteisiä vaikutuksia oppilaitosten toimintaan. Oppilaiden moninaistuessa myös henkilöstön tulisi heijastella tätä moninaisuutta.

Tällä hetkellä sääntely aiheuttaa esteen perusopetuksen henkilöstön kansainvälisten taustojen vahvistamiselle. Sivistysalan toteuttamassa alan henkilöstön kansainvälisiä taustoja kartoittaneessa [selvityksessä](#) (2026) kielitaitovaatimukset nousivat keskeisimmäksi syyksi sille, miksi rekrytointi ei ole kohdistunut kansainväliseen työvoimaan.

Sivista katsoo, että kelpoisuuksiin liittyviä kielitaitovaatimuksia tulee keventää. Perusopetuksen kielitaitovaatimus voitaisiin määritellä esimerkiksi vastaavasti kuin lukiokoulutuksen osalta (opettajan tulee hallita opetuksessa käytettävä kieli, äidinkielen ja kirjallisuuden aineenopetuksessa erinomainen taito).

3. Suunnitteluvelvoitteita pitää karsia, ei lisätä

Valtuutettu suosittelee varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuussuunnittelun velvoitteen palauttamista toimipaikkakohtaiseksi. Sivista ei kannata ehdotusta, sillä suunnitteluvelvoitteet siirtävät resursseja toiminnasta hallintoon.

Sivista pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksessa edistetään yhdenvertaisuutta. **Yhdenvertaisuuden edistäminen on yhdenvertaisuuslain lisäksi myös varhaiskasvatuslaissa (540/2018) varhaiskasvatukselle asetettu tavoite.** Yhdenvertaisuus sisältyy myös valtakunnallisiin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2022), joihin kaikki toteutettava toiminta perustuu. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperusta muodostuu yhdenvertaisuudesta, tasa-arvosta, lapsen oikeuksista, lapsuuden itseisarvosta, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta ja ihmisarvon loukkaamattomuudesta ja moninaisuudesta, perheiden

monimuotoisuudesta sekä terveellisestä ja kestävästä elämäntavasta. **Arvoperusta ohjaa päiväkodeissa yhdenvertaisuutta edistäviin toimintatapoihin ja toimintakulttuuriin ilman erikseen laadittua suunnitelmaa.**

4. Yliopistojen harjoittelukouluille rahoitusta valmistavan opetuksen järjestämiseen sekä oppilaskohtaisten tukitoimien laajentamiseen

Valtuutettu suosittelee opettajille lisättävän koulutusta yhdenvertaisuussuunnittelusta ja lasten näkemysten huomioimisesta suunnittelussa. Sivista pitää tärkeänä, että opettajien yhdenvertaisuusosaamista lisätään eri keinoin, mutta katsoo että osaamisen kehittämistarpeet liittyvät pikemminkin yhdenvertaisuuden edistämiseen kuin suunnitteluosaamiseen.

Yhtenä keskeisenä haasteena opettajien osaamisen kehittymiselle on opettajankoulutuksen opetusharjoittelun puutteet tiettyjen oppilasryhmien osalta.

Harjoittelukoulut ovat velvoitettuja järjestämään oppilaskohtaisista tukitoimista (20 c §) vain tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet, jollei järjestämisluvassa toisin määrätä. Tämä on yhteydessä harjoittelukoulujen alhaisempaan kotikuntakorvauksen tasoon. Kuntien peruspalveluiden valtionosuuksista annetun lain mukaan harjoittelukoulut saavat 94 prosenttia kotikuntakorvauksesta (35 §). Sivista katsoo, että tulevien opettajien kannalta olisi keskeistä, että opetusharjoittelussa olisi mahdollista saada kokemusta erilaisten tukea tarvitsevien oppilaiden kohtaamisesta.

Sivista katsoo, että **harjoittelukoulujen kotikuntakorvaus tulisi nostaa 100 prosenttiin ja tuesta säättää vastaavalla tavalla kuin muilla yksityisillä kouluilla.** Vaihtoehtoisesti kunnille voisi säätää yhteistyöveloitteen harjoittelukoulun kanssa oppilaskohtaisten tukitoimien tarjoamiseksi. Tämä vahvistaisi myös tukea tarvitsevien oppilaiden tuen jatkuvuutta ja vahvistaisi siten oppilaiden yhdenvertaisuuden toteutumista.

Lisäksi opettajankoulutusta tulee kehittää siten, että opettajat saavat perus- ja jatkokoulutuksessa paremmat valmiudet kohdata erilaisista lähtökohdista tulevat oppilaat ja opiskelijat. **Harjoittelukouluille tulee kohdentaa rahoitusta perusopetuksen valmistavan opetuksen järjestämiseen.** Tulevat opettajat eivät saa tällä hetkellä opetusharjoittelussa lainkaan kokemusta vasta maahan muuttaneiden heikon kielitaidon oppilaiden opettamisesta.

5. Katsomusaineiden valinnanvapaudesta

Yhdenvertaisuusvaltuutettu suosittaa, että katsomusaineiden opetuksessa tulee tarjota valinnan mahdollisuus kaikille oppilaille, niin että myös kirkkokuntaan kuuluvat oppilaat voivat valita elämänskatsomustiedon. Valtuutettu mainitsee vain oppilaat, mutta Sivista tulkitsee ehdotuksen kattavan myös lukiokoulutuksen opiskelijat.

Sivista huomauttaa, että toteutuessaan suosituksella olisi merkittäviä toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia opetuksen ja koulutuksen järjestäjille. **Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien on oltava tiiviisti mukana mahdollisessa valmistelussa katsomusaineiden opetukseen liittyen.**

6. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden pysyvän oleskeluluvan käytännöt tuotava samalle viivalle kandidaatintutkinnon suorittaneiden kanssa

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiinnittää huomiota siihen, että viime vuosina pysyvän oleskeluluvan tai kansalaisuuden saamista on vaikeutettu useilla lainsäädäntömuutoksilla. Valtuutettu ehdottaa, että pysyvän oleskeluluvan ja kansalaisuuden saamista helpotetaan. Sivista katsoo, Suomen on oltava hyvä

maa tulla töihin, opiskelemaan, opettamaan ja tutkimaan. Joustava koulutus- ja työperäinen maahanmuutto on Suomelle tärkeää, sillä ilman sitä emme voi ratkaista osaajapulaa ja heikkenevää huoltosuhdetta.

Sivista kiinnittää huomiota siihen, että ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet kansainväliset osaajat jäivät eriarvoiseen asemaan ulkomaalaislain uudistuksessa (HE 62/2025 vp). Sivista pitää tärkeänä, että pysyvän oleskeluluvan voi saada suorittamalla korkeakoulututkinnon Suomessa. Tämä tukee tavoitetta, että yhä useampi valmistunut kansainvälinen opiskelija työllistyy Suomeen. Oleskeluluvan myöntäminen korkeakoulututkintoja suorittaneille on tärkeää, sillä sekä yliopistot että ammattikorkeakoulut kouluttavat osaajia, joilla on Suomen työmarkkinoilla tarvittavaa korkeaa osaamista.

Tutkintoperuste kattaa kuitenkin vain ylemmät korkeakoulututkinnot ja jatkotutkinnot sekä yliopistossa suoritettut alemmat korkeakoulututkinnot (kandidaatti). Sivista katsoo, että pysyvä oleskelulupa pitää voida saada myös AMK-tutkinnon suorittamisen jälkeen, kun henkilöllä on riittävä suomen tai ruotsin taito. Näin korkeakoulusta valmistuneilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

Helsingissä 21.4.2026

Sivistysala ry

Annakaisa Tikkinen, johtava asiantuntija, politiikka ja vaikuttaminen
annakaisa.tikkinen@sivista.fi, puh. +358403566082

Sivistysala ry tekee sinnikästä työtä koulutuksen, osaamisen ja luovuuden puolesta. Edustamme noin 470 sivistysalan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on noin 71 000 alan ammattilaista. Olemme Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.